

Список використаних джерел

1. Бралтан В.П., Гуцаленко Л.В., Здирко Н.Г. Професійна етика: навч. посіб. Київ : 2011. 252 с.
2. Василевська Т. Е., Саламатов В. О., Марушевський Г. Б. Етика державного управління. Київ : НАДУ, 2015. 204 с.
3. Василевська Т.Е. Етика державних службовців і запобігання конфлікту інтересів: навч. метод. матеріали. Київ: НАД, 2013. 76с.
4. Сєрих О.В. Професійна етика державних службовців: поняття, особливості. *Нове українське право*. 2021. №4 С.104–111
5. Сорокіна Н.Г. Морально-етичні основи публічної служби в умовах трансформації влади в Україні : моногр. Дніпр: ГРАНІ, 2020. 224 с.
6. Хриков Є.М., Васиньова Н.С. Аналіз етичної системи територіальної громади. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління*. 2021. №3 С. 83–89. DOI <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2021.3/14>
7. Яремен І.І. Аспекти етичних правил поведінки публічних службовців: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2016. 69 с.

Шишпанова Наталія Олександрівна,

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри публічного управління

та адміністрування і міжнародної економіки

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-8347-5682>

ПОСИЛЕННЯ РОЛІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ

Територіальні громади відіграють ключову роль у збереженні та популяризації національної пам'яті, адже саме на місцевому рівні відбувається безпосереднє втілення культурних, освітніх та соціальних ініціатив. Громади, будучи основою децентралізаційної реформи, мають значний потенціал для реалізації політики національної пам'яті через активну співпрацю з громадянським суспільством, інтеграцію цифрових технологій, збереження локальних традицій та створення умов для національно-патріотичного виховання.

З огляду на особливості національної пам'яті в умовах воєнізованого українського суспільства, Український інститут національної пам'яті ініціював соціологічне дослідження, яке з 2023 року реалізує компанія «Оперативна соціологія». Основною метою цього дослідження є аналіз рівня обізнаності

громадян України про історію своєї країни, їхнє ставлення до ключових подій і особистостей, а також оцінка державної політики щодо збереження та відновлення національної пам'яті.

У 2024 році в рамках цього проєкту було проведено загальнонаціональне репрезентативне опитування за методом телефонного інтерв'ю (САТІ), яке охопило всю територію України, за винятком тимчасово окупованих регіонів. Вибірка включала 2004 респондентів, які є репрезентативними для дорослого населення України, з урахуванням основних соціально-демографічних характеристик (стать, вік, тип населеного пункту) та регіонального розподілу. Результати дослідження вказують на певні зміни у ставленні українців до історії своєї країни. Зокрема, зафіксовано зниження загальної зацікавленості історією на 12,5% у 2024 році. Водночас спостерігається зростання інтересу до окремих фактів, подій та постатей на 8,6% [1]. Це може свідчити про зсув від загального ознайомлення з історією до більш вибіркового та глибокого вивчення конкретних епізодів, які громадяни вважають важливими і значущими для себе особисто. Така зміна акцентів може відображати процес формування більш індивідуального підходу до історії, де люди концентруються на подіях і особистостях, що мають значення для їхньої ідентичності або для розуміння сучасних соціальних процесів.

Попри ці зміни, загальний рівень зацікавленості історією серед українців залишається стабільно високим. У 2023 році 36,1% респондентів вказали на максимальний рівень свого інтересу до історії, а в 2024 році цей показник зріс до 39%. Така динаміка свідчить про те, що національна історія продовжує відігравати важливу роль у суспільній свідомості. Це також демонструє збереження та навіть зміцнення уваги до історичного контексту, який має важливе значення для формування національної ідентичності та консолідації суспільства в умовах сучасних викликів.

Як зазначає Василевська Т. [2, с. 137], конструювання політики національної пам'яті – це процес створення та відтворення спільної пам'яті в суспільстві, що включає формування загальних ідей, символів, наративів і значень, які об'єднують націю та її історію, сприяючи формуванню національної ідентичності. Територіальні громади мають значний потенціал для ініціювання цього процесу, забезпечуючи не лише збереження національної пам'яті, а й її активне відтворення на місцевому рівні. Інтеграція історії в повсякденне життя на рівні громади, через освітні програми, локальні традиції та сучасні комунікаційні інструменти, може значно посилити національну ідентичність і стійкість суспільства до сучасних викликів.

Посилення ролі територіальних громад у реалізації політики національної пам'яті передбачає низку ключових напрямків діяльності, що сприяють збереженню та популяризації історичної спадщини на місцевому рівні:

1. Меморіалізація та вшанування пам'яті. Громади беруть активну участь у створенні меморіалів, музеїв та інших об'єктів пам'яті, які відображають місцеві історичні події. Наприклад, після початку широкомасштабного вторгнення Росії в Україну було створено архів художніх робіт, що стали основою для виставкових проектів та локальних меморіалів [3].

2. Діалог та комунікація. Для успішної реалізації політики пам'яті важливим є залучення громадян до обговорення та прийняття рішень. Зустрічі з представниками громадських організацій та органами влади сприяють формуванню спільної історичної свідомості.

3. Розвиток культури та традицій. Територіальні громади активно сприяють відродженню осередків традиційної народної творчості, національно-культурних традицій та художніх ремесел, що є невід'ємною частиною національної пам'яті. Збереження та популяризація народних промислів, фольклору та локальних традицій сприяє підтримці культурного різноманіття і багатства, що є основою національної ідентичності.

4. Управління освітніми та культурними установами. Одним із завдань територіальних громад є управління закладами освіти, культури, фізкультури та спорту, а також молодіжними центрами. Забезпечення цих установ матеріально-технічним та фінансовим ресурсом є основою для створення умов для ефективної реалізації програм національно-патріотичного виховання, розвитку культури та фізичної культури на місцях.

5. Сприяння розвитку молодіжних об'єднань. Особливою увагою в умовах сучасних викликів є розвиток молодіжних об'єднань та громадських організацій, які активно сприяють патріотичному вихованню та соціалізації молоді. Через молодіжні центри та ради, молодь отримує можливість брати участь у реалізації ініціатив, спрямованих на підтримку національних традицій та історії своєї країни. Це сприяє розвитку почуття єдності і підтримки національних цінностей, що є важливим для забезпечення стійкості суспільства в умовах зовнішніх і внутрішніх викликів.

6. Освітні програми. Громади розробляють та впроваджують освітні ініціативи, спрямовані на вивчення історії та формування національної ідентичності. Це включає проведення лекцій, семінарів та тематичних заходів для молоді. Однак, громади демонструють значну різноманітність у підходах до розвитку національної ідентичності, що залежить від місцевих умов, ресурсів та активності громадян [4].

Таким чином, територіальні громади через свою діяльність у сфері культури, освіти, патріотичного виховання та охорони пам'яток історії суттєво сприяють реалізації політики національної пам'яті. Вони не лише зберігають історичне надбання, а й активно впливають на формування національної ідентичності, національної свідомості та гордості за свою країну, що є важливою складовою єдності та стійкості суспільства в умовах сучасних викликів.

Список використаних джерел

1. Аналітичний звіт за результатами проведення загальнонаціонального репрезентативного опитування методом телефонного інтерв'ю. Український інститут національної пам'яті. URL: <https://uinp.gov.ua/pres-centr/novyny/89-ukrayinciv-pidtrymuyut-derzhavnu-polityku-pamyati-klyuchovi-dani-sociologiyi-vid-uinp>
2. Василевська Т. Конструювання політики національної пам'яті: ідеї, смисли, акценти. *Політичні дослідження*. №1 (7), 2024. С. 135–158. DOI: <https://doi.org/10.53317/2786-4774-2024-1-7>
3. Культура пам'яті в повоєнній Україні. *PWMC*. 2024. URL: <https://moca.org.ua/kultura-pamyati-v-povoyennij-ukrayini/>
4. Розвиток національної та громадянської ідентичності в Україні. *CIVITTA*. 2024. URL: https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Patriotychne_vyhovannia/Soc_doslidzhennia/2024/UNDP_CIVITTA_Ukrainian%20identity_Summary%20presentation.pdf

Ярощук Віталіна Олександрівна,

здобувачка вищої освіти на першому бакалаврському
рівні факультету управління та економіки,
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова,
м. Хмельницький, Україна

Самарічева Тетяна Анатоліївна,

кандидатка економічних наук, доцентка,
доцентка кафедри фінансів, банківської справи,
страхування та фондового ринку,
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова,
м. Хмельницький, Україна

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-8889-4306>

ОСОБЛИВОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: УКРАЇНСЬКИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

У сучасних умовах децентралізації влади та зміцнення фінансової автономії територіальних громад питання формування доходів місцевих